

egy hét-tételes nagyzenekari szvitet, amely többszöri meghallgatás után arra inspirált, hogy megpróbálkozzam a kivetítésével. Azt a megoldást választottam, hogy poliptichont fogok festeni, a szárnyasoltárok mintájára. Olyat, ami egymással összefügg, összecsukható, mégis szétválasztható, így tükrözik a többtételes szimbolikát. A tételhosszúságoknak megfelelően a képrészek méretei is eltérnek. Idáig a dolog "matematikailag" megoldott.

A képek indítása már bonyolultabb ügy volt. Amíg a vászon üres, addig hibátlan. Malevics fehér alapon fehér négyzete az abszolútum. Ha elkezdek festeni, az úgy történik, hogy először elrontom a kép hibátlanságát. Ráteszek egy színt, ami biztos, hogy ront. Attól kezdve már nem kell másra törekednem, mint hogy kijavítsam az elrontott képet. Amikor kijavítottam, kész a kép. Mindez a jazzre is áll, hiszen egy nem megfelelő helyre kerülő hang meghatározza, hogy az egész zene milyen irányba fog továbbfejlődni. A spontán alkotásnál, az improvizálásnál ez dönt. A kottaírásnál lehet radírozni, ami időben történik, ott nem. A képfestésnél sem lehet radírozni. Minden festő improvizál, különösen azok, akik nem készítenek vázlatot.

Én soha nem tudnék vázlatot készíteni, ha egyszer megcsináltam a vázlatot, az maga a kép. Ennek megismétlése hamisítás, ami soha nem fogja elérni a "vázlat" tökéletességét. A jazz és a festészet közötti kapcsolatot tehát nem kell keresni, az meglévő dolog.

J. KIRÁLY ISTVÁN

Fazekaskorong – Szövőszék – Fajáték

Kézműves szakkörök eszközei és programjai

Felmerült bennem az a gondolat, hogy ha egy iskola valamilyen kézműves szakkört akar indítani – akkor arra nagyon kevés eszköz áll rendelkezésre, és az energiája, idegei jó részét a program megtervezése, összeállítása foglalja le.

Elkezdtem foglalkozni a kérdéssel és három területet vettem célba: korongolást, szövést, fajátékkészítést. Az elért eredményeimet és további terveimet szeretném megosztani az olvasóval és várom, hogy ötleteikkel, gondolataikkal, együtt alakítsunk ki programot, eszközöket ezekre a területekre.

Vegyük első témának a korongolást.

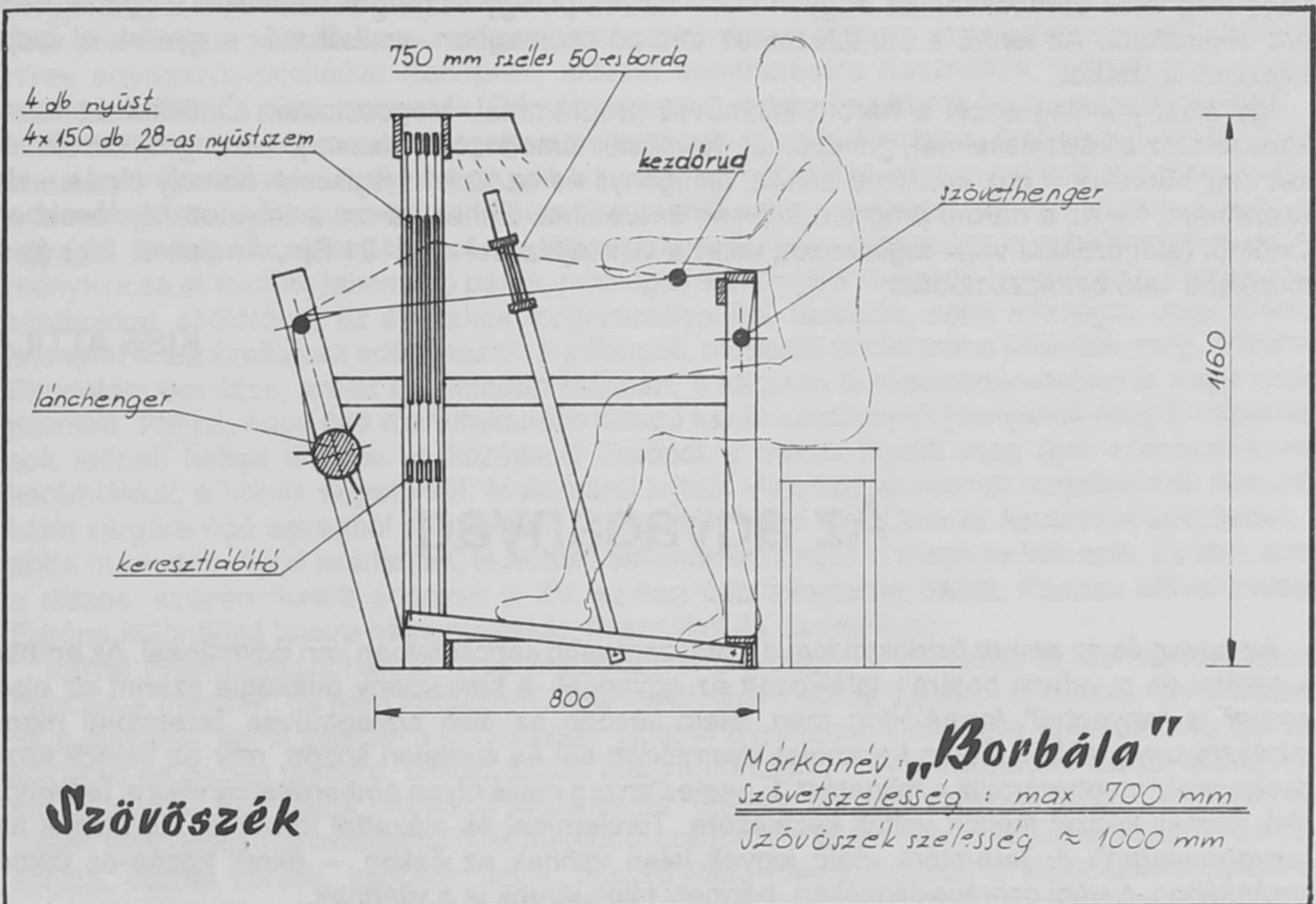
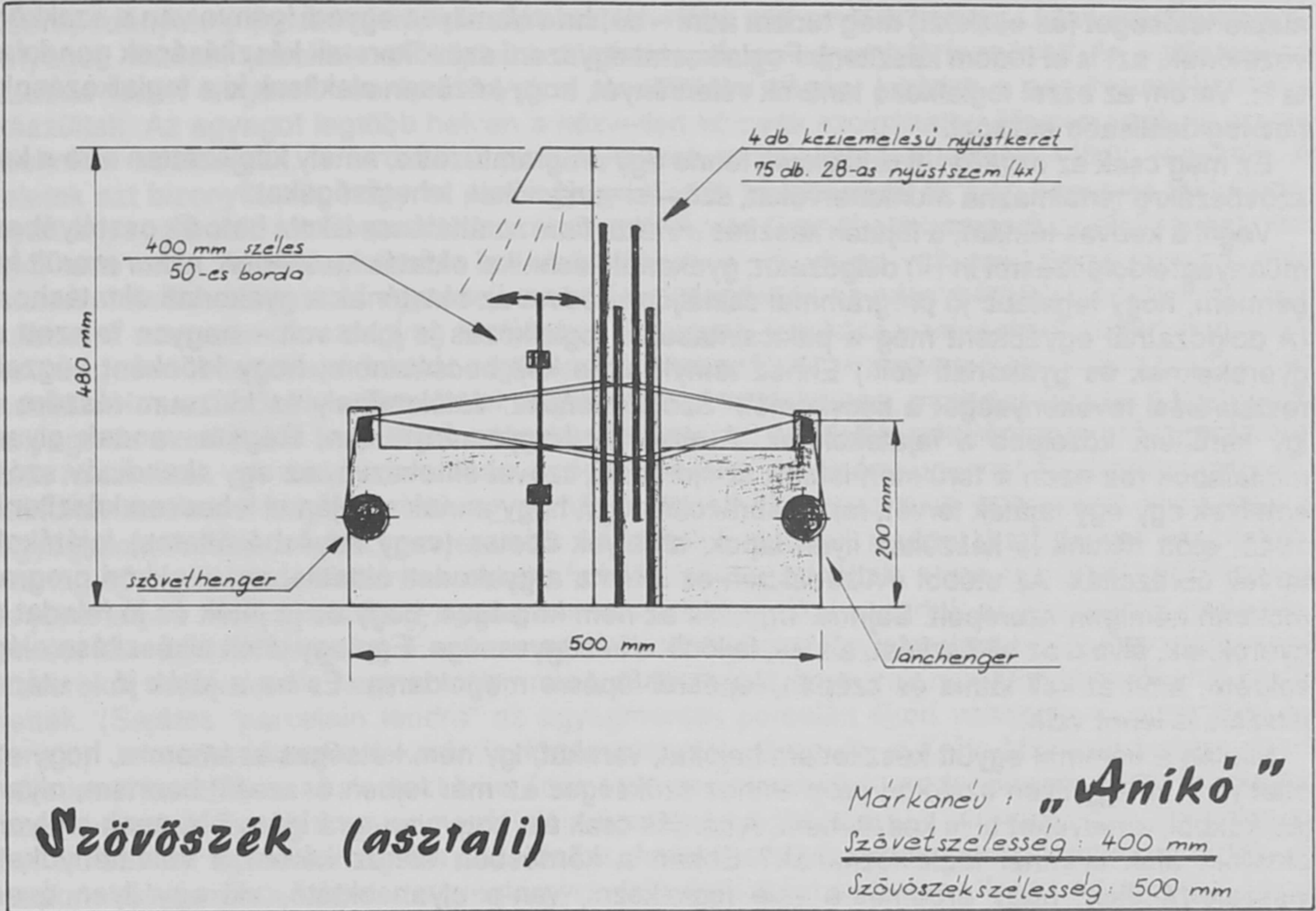
Az alap egy jó korong. Megterveztem és elkészítettem egyet, természetesen agyagozással foglalkozók útmutatásai szerint, majd ezt tovább alakítottam. A negyedik változat már nagyon megfelelőnek tűnik. Ugyanis itt fontos az elkészíthetőség, és az hogy elfogadható áron lehessen elkészíteni. Úgy érzem sikerült egy kis helyet igénylő, stabil, használható korongot csinálni. Miután a keramikusok véleménye megoszlik abban a kérdésben, hogy a korongtányér milyen magasságban legyen (egész lenn a lábainál, vagy feljebb), két változatban készítettem. Mondanom sem kell, hogy lábbal hajtható, nem elektromos.

Van egy-két kérdésem, amire választ várok olyanoktól, akik foglalkoztak agyagozással. Érdemes-e 5-6 éves gyerekek részére készíteni korongot, tudják-e használni, ha nekik megfelelő méretű és a lendítőkerék is az ő erejükhöz mért tömegű? Kérem írják meg véleményüket és ha valamelyik oktatónak van kedve ezzel a korosztállyal kísérletezni, szívesen készítek számára egy kifejezetten gyerek-korongot.

Ugyancsak kérdés, hogy egy iskolai szakkör igényel-e festő, díszítő korongot, olyat, amelyen a már elkészült darabra motívumokat, díszítéseket visznek fel? Konkrét partnert várok, akivel egy kis programfüzetet készíthetnénk. Van aki maga kezd el egyedül agyagozni, van, aki úgy indítja el, hogy maga sem ért hozzá, de szeretné csinálni.

Ezeknek segítsünk azzal, hogy programfüzetet kapnak kb. egy éves szakköri foglalkozáshoz, benne az agyag és egyéb anyagok beszerzési lehetőségének címeivel is (nem lényegtelen!). Tőlem megfelelő korongot kaphatnak, és így megvan a lehetőségük az induláshoz.

Nézzük a következő témát – a szövést! Nagyon szép, komoly, sokrétű feladatot jelentett számomra. Szakszerű segítség nélkül el sem kezdhettem volna, de szerencsére Bogdán Mihály tanár úr az Iparművészeti Főiskola textil tanszékének tanára (akinek ezúton is köszönetet mondok) minden segítséget, magyarázatot megadott számomra. Először egy kis asztalra tehető szövőszéket csináltam. 40 cm széles anyag jön le róla. A nyüstöket (4 db) kézzel lehet mozgatni. Az egésznek az alapterülete 0,5 x 0,5 m. Nagyon ötletes, kicsi, jól működő szerkezet. Nyugodtan dicsérhetem, mert alapvetően nem az én szellemi termékem. Készítettem egy 70 cm széles

anyag szövésére alkalmas szövőszéket is. Ez már lábítóval (és keresztlábítóval) működik, nagyobb (1 m x 1,2 m) szerkezet. Ezt tartom ideálisnak egy textiles szakkör részére, 70 cm szélességbe már sok minden belefér. Ezzel a két szövőszéssel a textiles szakkörök számára az alaplehetőséget (az eszközt) meg tudom adni – de, ha valamilyen egyedi igénye van a szakkör-vezetőnek, azt is el tudom készíteni. Foglalkoztat egyszerű szövőkeretek készítésének gondolata is. Várom az ezzel foglalkozó tanárok véleményét, hogy közösen alakítsuk ki a foglalkozásokhoz legideálisabb eszközt.

Ez még csak az eszköz. Itt is szükség lenne egy programfüzetre, amely kifejezetten erre a két szövőszékre tartalmazna munkaterveket, szövési variációkat, lehetőségeket.

Végül a kedves témám, a fajték készítés. Amikor fiam az általános iskola hatodik osztályában műanyagfeldolgozásról írt (!!)-dolgozatot, gyakorlati technikai oktatás keretében, akkor merült fel bennem, hogy legalább jó programmal csináljunk kedvet az oktatóknak a gyakorlati oktatáshoz. (A dolgozatnál egyébként még a palacsintasütés foglalkozás is jobb volt – nagyon tetszett a gyerekeknek és gyakorlati volt.) Ehhez annyit előre kell bocsátanom, hogy időnként végzek restaurálási tevékenységet a kecskeméti "Szórakaténusz" Játékműhely és Múzeum részére – így kerültem közelebb a fajtékokhoz. A témának hagyománya van. Régóta vannak olyan mintalapok (az ezen a területen ismert szlőjd minta szóval elnevezve, ez egy skandináv szó), amelyek egy-egy fajték tervét, rajzát ábrázolták úgy, hogy annak alapján el lehessen készíteni. 1945. előtt nálunk is készültek ilyen lapok, amelyek ötletes (vagy kevésbé ötletes) fajtékok terveit ábrázolták. Az utóbbi évtizedekben ez a téma a gyakorlati oktatásban, szakköri programokban nemigen szerepelt. Sajnos. Ugyanis az nem kétséges, hogy ez jó játék és jó feladat a gyerekeknek, élvezi az elkészítést, alakul, fejlődik a kezűgyessége. Egy-egy játék elkészítése elég sokrétű, amit át kell látnia és szépen, lépésről-lépésre megoldania. És ha a játék jó – utána játszani is lehet vele.

Miután a fiammal együtt készítettem hajókat, várakat, így nem kétséges számomra, hogy az ötlet jó. Ami egy ilyen szakköri programhoz szükséges az már fejben összeállt bennem, olyan játékokból, amelyeket el is készítettem. A kérdés csak az, hogy van-e rá igény? Vannak-e olyan oktatók, akik ilyenrel foglalkoznának? Ebben a kérdésben ehhez kérem a véleményüket, visszajelzésüket, hogy érdemes-e vele foglalkozni, van-e olyan oktató, aki egy ilyen éves programot végigvezetne? Hogy a dolgot népszerűsítsük, az elkészült anyagot a Kiss Áron Játéktársaság szervezésében valahol ki is állítanánk.

Ha sikere lenne, akkor a szakköri programot egy mintalapokból álló füzet tartalmazná, amely a szükséges gyakorlati tanácsokat is megadná és hozzá egy csomag a szükséges nyersméretű vagy félig kész darabokkal. Ez nagyon kell – hiszen pl. egy esztergált fakereket a gyerek nem tud elkészíteni. Az lenne a mintafüzethez tartozó csomagban, amiből már a gyerek el tudja készíteni a játékot.

Így állok jelenleg ezzel a három kézműves programmal. Megosztottam Önökkel az ezzel kapcsolatos elképzeléseimet, gondjaimat. Nemcsak álmodozom, hiszen jó korongot, szövőszéket már bármikor tudok készíteni annak, aki igényli és ez azért mégiscsak komoly lépés – de szeretném, ha ez a három program teljesen összeállna. Ehhez várom a felvetett kérdésekben Önöktől (akit érdekel vagy foglalkozott vele) a visszajelzéseket (1121 Bp., Árnas u. 20.) és a munkába való bekapcsolódást.

KISS ATTILA

Az agyaganyag

Az agyag és az ember ősidőktől fogva a legszorosabb kapcsolatban van egymással. Az ember a semmi és a valami határán találkozott az agyaggal. A keresztény mitológia szerint az első ember is "anyagból" formálódott meg, majd később az első agyagműves Teremtőt megmintázta ugyanebből. Olyan kapcsolat teremtődött élő és élettelen között, már az ősidők kezdetén, mely meghatározta a folytatást. E nemes anyag mellé olyan embereket rendelt a Teremtő, akik nemes kézzel méltók voltak kezelésére. Türelemmel és alázattal formálták, formálják az "agyaganyagot". A Teremtőre utaló jegyek jelen vannak az őskori, – ókori, középső- és újkori kerámiákon, a népi cserépedényeken, bármely táján járunk is a világnak.

Az ősember első agyagedényeit égetés nélkül használta. Csodálatos lehetett az a pillanat, amikor először nyomta bele ujjait a képlékeny masszába. Az összegyűjtött magvak és gyümölcsök tárolására alkalmas edények után, a főzésre is használható edények megalkotása az